

Endemik Engerek

Beyaz Bantlı Dağ Engereği

Ülkemiz orman, step, sulak alan, akarsu, göl, çayırılık alan, makilik gibi çok farklı ekosistemlere sahiptir. Bundan dolayı ekosistem çeşitliliği açısından çok zengin kabul edilir. Ekosistem çeşitliliği tür ve genetik çeşitliliğinin fazla olmasının da nedenidir. Özellikle endemik türler özel ekosistemlerde daha fazla bulunur. Ülkemizdeki farklı ekosistemlerin biri de dağ ekosistemleridir. Dağ ekosistemleri genellikle endemik bitki türlerinin gelişmesine olanak sağlar. Bununla birlikte bazen endemik hayvan türleri de dağ ekosistemi içinde yer alır. Bu endemik türler arasında bir endemik yılan türü var: Beyaz bantlı dağ engereği.

Beyaz bantlı dağ engereği İç Anadolu ve Batı Akdeniz bölgelerinde 1500-2000 metre arasındaki yüksekliklerde yaşar. Uzunluğu 60-130 cm kadar olan bu türe doğada çok az rastlanır. Genel olarak taşlık ve kayalık alanlar başlıca yaşam alanlarıdır. Başları üçgen biçimindedir ve üzerinde belirgin iki bant vardır. Sırt kısmının zemini grimsidir. Vücut üzerinde kahverengimsi ve siyahımsı çok sayıda benek bulunur. Pembemsi gri karın kısmında da koyu renkli noktalar vardır.

Montivipera albizona Beyaz Bantlı Dağ Engereği

Montivipera wagneri Wagner Engereği

Wagner Engereği

Soyu tehlikedeki bir diğer dağ engereği türü de Wagner engereğidir. Wagner engereği Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz'de 1200-2000 metre arasındaki yüksekliklerde yaşar. Uzunluğu 50-90 cm kadar olan sahip olan bu türe doğada çok az rastlanır. Genel olarak seyrek bitkili, akarsulara yakın, yamaçlarda yaşar.

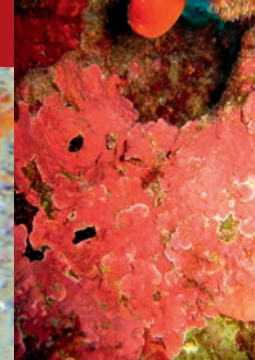
Fotoğraf: Prof. Dr. Bayram Göçmen

Kaynaklar
Budak, A., Göçmen, B., *Herpetoloji*, Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Kitaplar Serisi, No. 194, 2005.
<http://www.turkherpül.org/>

Kırmızı Deniz Yosunları

Ülkemizin deniz ekosisteminde çok sayıda canlı grubu var. Akdeniz fokü, balinalar gibi çok büyük memeli türleri, karidesler, ahtapotlar, deniztavşanları, mercanlar, süngerler, köpekbalıkları ve Kızıldeniz'den gelen türler bunlardan bazıları. Bununla birlikte bu türler kadar bilinmeyen, ancak ekosistemin işleyişi açısından çok önemli çok sayıda başka deniz bitkisi türü de var.

Deniz bitkileri diğer bitkiler gibi fotosentez yaptıklarından güneş ışığına gereksinimleri vardır. Bu nedenle ışığın girebildiği, yüzeye yakın yerlerde yaşarlar. Deniz bitkileri algler (deniz yosunları) ve deniz çiçekli bitkileri (deniz fanerogamları) olarak ikiye ayrılır. Çiçekli deniz bitkileri karadaki çiçekli bitkilerin akrabasıdır, deniz ortamına uyum sağlamışlardır. Tür sayısı çok azdır. Algler tohumuz bitkilerdir, tür sayıları da çok daha fazladır. Deniz bitkilerinin 2 mm'den büyük olanlarına "makrobentik form" da denir. Makrobentik alglerin kökleri yoktur. Kendilerini sert zemine yapıştırarak yaşarlar. Büyük çoğunluğu kahverengi, kırmızı ve yeşil algler olarak üç gruba ayrılır. Kırmızı algler renklerini fikoeritrin denen renk maddesinden alır. Ülkemiz denizlerinde de kırmızı algler yaşıyor. Bunlardan biri *Peyssonnelia squamaria* olarak bilinen ve kalkerli yapısı nedeniyle mercan sanılan kırmızı deniz algi. Bu kırmızı alg, 4-7 cm genişliğinde ve güle benzeyen yapılarıyla dikkat çeker. Bu yapıların alt kısımları gri-kırmızı arasında bir renktedir. Genel olarak su altında, genellikle güneş ışığının doğrudan girmedeği kovuklar, kaya yarıkları gibi yerlerde yaygın olarak bulunurlar. Az ışıkta da rahatlıkla gelişebilirler. Bu nedenle çok sığ alanlardan 200 metre derinliğe kadar olan yerlerde yaşayabilirler.

Anadolu'nun Tarih Öncesi Sincapları

Tarih öncesi Anadolu'da yaşayan canlılar arasında soyu tamamen tükenmiş ve günümüzde hiçbir temsilcisi kalmamış canlılar olduğu gibi günümüzde soylarını devam ettiren canlılar da var. Sincaplar da soylarını devam ettirmeyi başarmış gruplardan biri.

Tarih öncesi Anadolu'da yaşamış sincap fosilleri *Palaeosciurus sp.*, *Spermophilinus sp.* ve *Tamias sp.* cinslerine ait.

Sincaplar kemiriciler takımının ağaçta ve yerde yaşayan türlerinden. Bu cinslere ait fosillerse Miyosen döneme (23,8 milyon-5,32 milyon yıl önce) ait.

Anadolu'nun tarih öncesi yaşamına ışık tutarken paleontolojik kazılardan elde edilen fosil kayıtları en önemli verileri oluşturuyor. Paleontolojik kazılar ülkemizde çeşitli bölgelerde yıllardır üniversitelerin antropoji bölümlerinin ve çeşitli kurumların örneğin, MTA'nın araştırmacıları tarafından gerçekleştiriliyor. Sivas Haliminhanı, Bursa Paşalar, Ankara Hancılı, Manisa Sabuncubeli gibi yerlerde uzun zamandır yapılan kazılar bunlardan bazıları. Sabuncubeli'de 2006 yılından beri kazı yapılıyor. Kazılarda aralarında *Palaeosciurus sp.* cinsine ait sincap fosillerinin de bulunduğu 8 küçük 11 de büyük memeli fosili elde edildi. Bursa Paşalar kazısı 1965'te başladı. Burada da *Spermophilinus sp.* ve *Tamias sp.* cinslerine ait sincap fosilleri bulundu.

Çizim : Ayşe İnan Alican

Kaynaklar

Mayda, S., Sabuncubeli (Manisa) Erken Miyosen Memeli Faunasının Sistematiği ve Biyostratigrafisi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008.
Peláez-Campomanes, P., Daams, R., "Middle Miocene Rodents From Paşalar, Anatolia, Turkey", *Acta Palaeontologica Polonica*, Cilt 47, s. 125-132, 2002.